

Θερινές βραδιές στην παλιά Δράμα

της Γεωργίας Μπακάλν

Κεντρική Πλατεία της Δράμας, εξοχικά κέντρα, κινηματογράφοι. Εκεί ξεχύνονταν οι Δραμινοί καλοκαιριάτικα. Αφού πρώτα γιόρταζαν μεγαλοπρεπέστατα και πανηγυρικότατα την ημέρα της Απελευθέρωσης – πλην των άλλων τελετών, στο εξοχικό κέντρο της Στρατιωτικής Λέσχης γινόταν μεγάλη γιορτή στον χορό της Αερολέσχης. Οι Δραμινοί, ντόπιοι και πρόσφυγες, είχαν χίλιους λόγους να ξεφαντώνουν εκστρατεύοντας συν γυναιξί και τέκνοις. Να επουλώσουν, στο ειρηνικό διάστημα του Μεσοπολέμου, τραύματα. Έζησαν δυο Κατοχές, έναν πόλεμο και μια Καταστροφή. Νέα δεινά έπονταν... Να απολαύσουν τα επιτεύγματα και τους νεωτερισμούς της εποχής. Τρέχουν ν' ακούσουν τζαζ, ανατολίτικα, πριμαντόνες να ξελαρυγγίζονται. Και να χορέψουν. Στην πρώτη σχολή χορού του εκ 40 Εκκλησιών Νικ. Πασχαλίδη (Μ. Αλεξάνδρου) φερέλπιδες δανδήδες και τρυφερές δεσποσύνες μάθαιναν με τέχνη να στροβιλίζονται... κι από εκεί στον χορό του Ησαΐα.

Η Πλατεία, κέντρο των φιλόμουσων κι όσων από βαρεμάρα δεν τραβούσαν προς τα εξοχικά και ήθελαν λίγη αυτοσυγκέντρωση. Στα καφε-νεία Κωνσταντινούπολις ή Νέα Ελλάς. Τραπεζάκια έξω, μουσική από τον Ριγκολέττο και παγωμένα αεριούχα τοπικής παραγωγής (περίφημη γκαζόζα Ερμής του εκ Νίγδης

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΠΛΑΤΕΙΑ

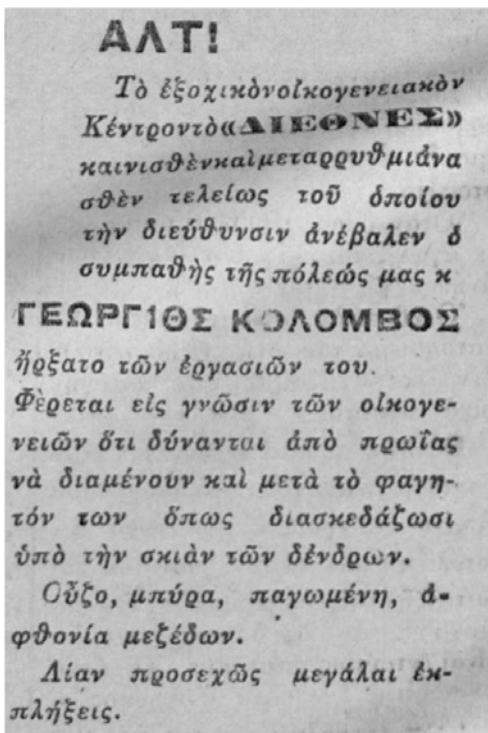
Νούμερα – Βαριετέ. 'Α πακλειστικῶς δι' οί-
κογενείας. "Εναρξίς
τὴν Δευτέραν 27 Αὐ-
γούστου, μόνον δι' ὀ-
λίγας ἡμέρας.

1) Ἐμφάνις τῆς
χαριτωμένης μικροῦ-
λας ΕΛΛΗΣ ΔΑΔΑ-
ΚΑΡΙΔΟΥ τὸ ξανθὸ
κουκλάκι, τὸ λαοτιχί-
νιο παιδί μὲ φειδίσιον
σῶμα ὅπου κάθε βρά-
δυ μὲ τοὺς μοντέρ-
νους χοροὺς, μὲ τὸ
σπουδαῖον ἀκροβατικὸν
τῆς νούμερα ποὺ προ-
καλοῦν ἱλιγγόν, μὲ τὰ
ἐξυπνα καὶ πεταχτὰ
τραγουδιὰ τῆς καὶ
μὲ τὰ ξεκαρδιστικὰ
κοινωνικὰ καὶ τελευ-
ταῖα πολιτικὰ, σατυ-
ρικὰ καὶ μαγγίστικα
νούμερά τῆς ποὺ φά-
σαιριζοῦν ὅλους. 2) Ἐ-
πίσης θὰ ἐμφανισθῇ
καὶ ὁ πασίγνωστος χο-
ρευτὴς κ. Τ Ζ Ο Ρ Ζ
ΜΠΑΣΤΙΑ Ν Ω Φ σὲ
διαφόρους χοροὺς ρωσ-
σικούς καὶ μοντέρ-
νους ὡς καὶ Νουέτο
μετὰ τῆς μικροῦλας
Ἑλλης εἰς ὥραια νου-
μέρα.

Ὁρα ἐνάρξεως 8 1)2 – 10 καὶ 11–12 1)2. Ἐξόδος Ἑλευθέρα.

Θάρρος, 25.08.1934.

Πίσω από το διαφημιζόμενο πολυθέαμα που υπόσχεται διασκέδαση, σπαρταριστό γέλιο και εκτόνωση στο φιλοθεάμον δραμινό κοινό, διακρίνεται το φαινόμενο της παιδικής εργασίας και της εκμετάλλευσης. Το σκληρά εργαζόμενο παιδί ήταν τότε κανονικότητα.

Θάρρος, 10.07.1926.

Δ. Τοζακίδη ή εκλεκτή πορτοκαλάδα του εκ Άνω Νευροκοπίου Θ. Προκοπίου). Τα εξοχικά κέντρα στις δόξες τους. Στου Αδάμ (του εκ Κωνσταντινουπόλεως Αδ. Παπακωνσταντίνου) για εξαίρετα κοκορέτσια. Το δίδυμο Υποβρύχιον: η μπυραρία από το 1932 (οδός Π. Τσαλδάρη) και από το 1934 το εξοχικό του κέντρο (Γ. Κονδύλη), υπό τη διεύθυνση του εκ Τρικάλων Αθ. Παπαχρήστου. Η παγωμένη ξανθιά –ο πάγος από κάποιο τοπικό παγοποιείο– ξεδιψούσε τους εκλεκτούς θαμώνες. Εκεί όλος ο επαγγελματικός και επιστημονικός κόσμος απολάμβανε μουσική από το μοναδικό ραδιόφωνο της πόλης!

Η Στρατιωτική λέσχη με τους χορούς και τις γιορτές της (η Δράμα έδινε την εντύπωση ότι «στρατοκρατείται») προσήλκυε όσους ήθελαν τρικούβερτο γλέντι. Νέα ατραξιόν: το ανακαινισμένο, με πίστα και μουσική ορχήστρα τζαζ, οικογενειακό, χορευτικό κέντρο Νέο Νησάκι. «Περιποίησις, καθαριότης, προθυμία. Μπύρα και γενικώς όλα τα ποτά με τους πιο εκλεκτούς μεζέδες». (Η Πρωία, 10.07.1936). Ανησυχητική η κατανάλωση οινοπνευματωδών από φτωχούς και πλούσιους. Αλκοολισμός, αφροδίσια και φυματίωση ήταν τότε οι τρεις κοινωνικές μάστιγες.

Λαϊκότερος όλων ο κινηματογράφος. Πάνδημη η προσέλευση. Ουρές τις Κυριακές. Τα ζευγαράκια έβρισκαν ευκαιρία για κανένα κλεφτό φιλί. Τα σχολιαρούδια να θαυμάσουν τον ήρωα, να μάθουν κανένα κόλπο κλεψιάς, να τραβήξουν καμιά γόπα που βρήκαν στον δρόμο. Ο Μέγας Κινηματογράφος (Π. Τσαλδάρη) του μέγα Εβραίου επιχειρηματία Αιμίλιου Κακκή. Μια όαση το καλοκαίρι. Οι σινεφίλ συνδύαζαν ανακούφιση με τους δροσερούς ανεμιστήρες του και ψυχαγωγία με τις καλές, αν και όχι πάντα, ταινίες που πρόβαλλε. Εναλλακτικά, στον κινηματογράφο του Εθνικού Κήπου για καμιά ταινία του Σαρλό. Ο πρωτοπόρος Α. Κακκή ήταν που έκανε τους Δραμινούς λάτρεις του κινηματογράφου. Καθημερινή ανάγκη, κάτι σαν άρτος

**Ἡ μεγάλη μας καλλιτέχνης κ. Μαρί-
κα Κοτσοπούλη τῆς ὁποίας ὁ θίασος
ἀρχίζει τὰς παραστάσεις του ἀπόψε
εἰς τὸν Μ. Κινηματογράφον.**

επιούσιος. Δεν είναι τυχαίο ότι υπήρξε αναπτυγμένο καλλιτεχνικά κοινό στην πόλη, που μπορούσε να κρίνει τις καλές από τις μέτριες ταινίες. Η Μαρίκα Κοτοπούλη, αναχωρώντας μετά από δύο παραστάσεις στη Δράμα, δήλωσε πως έμεινε κατενθουσιασμένη από το δραμινό κοινό, «έχει ανωτέραν αισθητικήν και εννοεί πολύ καλά το δράμαν και την τραγωδία [...] θα ενθυμούμαι πάντοτε τη Δράμα και το τόσον εξελιγμένον κοινό της», πρόσθεσε δε ότι οι ηθοποιοί της φωτογραφήθηκαν στο φωτογραφικό στούντιο του Θ. Νικολέρη, «διά την τέχνην του οποίου εκφράσθη ενθουσιωδώς» (Θάρος, 05.02.1936).

Συρροή και στο Αττικόν, στα Ολύμπια και στον μικρό, αρχικά παραγνωρισμένο, κινηματογράφο της οδού Αδριανουπόλεως, το Πάνθεον (από το 1933). Με εγκαταστάσεις ομιλούντος κινηματογράφου, άρχισε να γίνεται

γνωστός στο κινηματογραφόφιλο κοινό με την προβολή της αμερικανικής ταινίας τρόμου Φρανκενστάιν (1931). Εκεί δραματικά έργα και οπερέτες Χονδρού Λιγνού. Νυχτερινός συναγερμός και στον υπαίθριο (με πανάκριβο εξοπλισμό) Τιτάνια. Έπαιζε στο «δροσόλουστον και ηλεκτροφώτιστον» εξοχικό κέντρο Πανελλήνιον (πρώην Απόλαυσις), που επιβλήθηκε ως κοσμικό κέντρο («όλων των ειδών τα αναψυκτικά και κουζίνα ανατολική»), ιδίως με «τις σουαρέ ντε γκαλά» και τις πρεμιέρες του, συγκέντρωνε την υψηλή κοινωνία της

πόλης. Στο θερινό κινηματοθέατρο Διονύσια έλαμπαν πολλά αστέρια, όπως και στο «δροσόλουστον θεατράκι του Παναρέτου». Εκεί και το οικογενειακό εξοχικό κέντρο του Παναρέτου με μουσική τζαζ, ενίοτε μπαλέτα, και ποτό σε προσιτή τιμή ήταν ένα από τα αγαπημένα στέκια. Δαιμόνιοι επιχειρηματίες, γηγενείς και πρόσφυγες. Μαγαζιά «δροσόλουστα» (επί της σημ. Εθνικής Αμύνης) που πρόσφεραν ταυτόχρονα διασκέδαση και ψυχαγωγία ήταν τάση όπως φαίνεται. Δροσόλουστο, έτσι κι αλλιώς, το θέρετρο των Δραμινών, ο Γρανίτης, όπου το ξενοδοχείο, εστιατόριο, καφέ ο Παράδεισος και το καφεζυθεστιατόριο Κέντρον (για σουβλιστά). Περί ορέξεως...

Βέβαια όσοι είχαν ιδιαίτερους λόγους να αποφεύγουν τη βαβούρα, τη συνάφεια του κόσμου περίμεναν το σούρουπο για έναν μοναχικό περίπατο προς τον Άγνωστο Στρατιώτη. Οι ρομαντικοί για να ψάλλουν τον έρωτά τους υπό το σεληνόφως, αρκούσε να τραβήξουν προς τη Νέα Κρώμνη. Στην τότε οδό «Προσωτσάνης» κάποιες Σταχτοπούτες χάνουν το γοβάκι τους. Δεν είναι βέβαιο αν ο πρίγκηπάς τους τις αναζητούσε με το γοβάκι ανά χείρας, και τέλος καλό όλα καλά... Το βέβαιο είναι ότι η τιμή του ήταν πολύ ακριβή στο χρηματιστήριο των νθών της εποχής (Θάρρος, 13.06.1924):

Ο δρόμος της Προσωτσάνης έγινε κέντρον των ερωτικών συνεντεύξεων. Τόσον δε πολύ ο έρωας έχει εξαπλωθεί, ώστε χθες περί την 11ην νυκτερινήν μια δεσποινίς από μεγάλην συγκίνησιν απώλεσε το ένα της γοβάκι. Επιστρέψασα δε εις τον οίκον της εδάρη ανηλεώς από την παληόγρια την μητέραν της, για να προσέχη να μη... το ξαναχάνη επειδή έχουν πολύ ακριβά τα λουστρινένια γοβάκια.

Η Δράμα γλεντούσε. Ζούσε τον έρωτα. Η Δράμα στη ζωή και τη χαρά.

